

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfint 105

www.parlament.md

16 03 2016

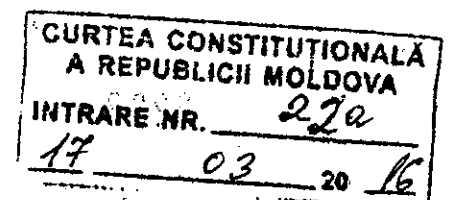
LA nr. 47

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu, 28
Chișinău MD 2004
Republica Moldova

SESIZARE

*prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. c) din Legea nr. 317-XIII
din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și
articolele 38 alineat 1 litera g) și 39 din Codul Jurisdicției
constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995*

I. AUTORUL SESIZĂRII:

- 1. Adrian LEBEDINSCHI**
- 2. Deputat în Parlamentul Republicii Moldova**
- 3. Adresa pentru corespondență: mun. Chișinău, str. Columna 148/1**

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are ca obiect de examinare prevederile unei sintagme din art. 12 pct. (5) din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi nr. 845-XII din 03.01.1992 (publicată în Monitorul Parlamentului Republicii Moldova nr. 2/33 din 1994); art. 22 alin. (2¹) al Legii cu privire la comerțul interior nr. 231 din 23.09.2010 (publicată în Monitorul Oficial nr. 206-209/681 din 22.10.2010); art. 5, alin. (3), lit. c) al Regulamentului privind organizarea și funcționarea Inspecției financiare din subordinea Ministerului Finanțelor, aprobat prin Hotărârea Guvernului privind organizarea activității de inspectare financiară nr. 1026 din 02.11.2010 (publicată în Monitorul Oficial nr. 221-222/1151 din 09.11.2010).

III. EXPUNEREA PRETINSEI SAU PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI PRECUM ȘI ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

1. Conform *art. 7 alin. (1) C.pr.pen.* (Legalitatea procesului penal), procesul penal se desfășoară în strictă conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale codului de procedură penală.

2. *Art. 2 alin. (4) C. pr.pen.* stabilește că normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în Codul de procedură penală.

3. Prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 1 din 22.01.2008, privind controlul constituționalității prevederilor art. 2 alin. (1) și (4) Codului de procedură penală, Curtea a statuat că în vederea unificării cadrului legal procesual și excluderii prevederilor confuze și contradictorii, în scopul respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale tuturor persoanelor implicate în procesul penal, legiuitorul a stipulat că normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția că sânt incluse în Codul de procedură penală. O asemenea tehnică legislativă este de natură să asigure eliminarea inadvertențelor între prevederile Codului de procedură penală și normele procesuale penale cuprinse în alte legi, aplicarea coerentă, certă și uniformă a normelor respective, astfel încât să se poată garanta respectarea deplină a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

*Codul de procedură penală determină ordinea procesuală, limitele și modalitățile activității organelor judiciare pe teritoriul republicii. Fiind o lege organică, din punct de vedere al dispozițiilor constituționale generale statuate de art.72, Codul de procedură penală nu are prioritate față de alte legi organice, însă ca lege specială, după regulile generale ale dreptului, indiferent de data adoptării, el dobândește superioritate față de alte legi organice după principiul *lex specialis derogat generali*.*

Prin urmare, legiuitorul, în scopul realizării principiilor constituționale ale statului de drept, asigurării legalității și protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în sfera justiției penale, codificând normele care reglementează modul de desfășurare a urmăririi penale și de judecare a cauzei

penale în instanța de judecată, a fost în drept să legifereze prioritatea Codului de procedură penală față de alte legi ce reglementează relații de aceeași natură.

Dispozițiile privind primordialitatea Codului de procedură penală în instituirea normelor cu caracter procesual penal, stipulate de art. 2 alin. (1) și alin. (4), contestate în sesizare, corespund maximal codificării dreptului penal, asigurând realizarea acestuia ca drept material în cea mai adecvată formă procesuală.

În sprijinul sesizării sale autorul a invocat precedente din jurisprudența constituțională, prin care au fost declarate neconstituționale prevederi similare cuprinse în alte acte normative (hotărârile Curții Constituționale nr. 12 din 11 martie 1999³ și nr. 9 din 18 februarie 1999).

În contextul prezentei cauze Curtea nu poate reține argumentele autorului sesizării, deoarece rațiunile care au determinat Parlamentul să legifereze prevederile art. 2 alin. (1) și alin. (4) din Codul de procedură penală sînt total diferite față de cele care au stat la baza prevederilor similare din Codul fiscal și Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei, declarate neconstituționale prin hotărârile anterioare ale Curții.

Astfel, potrivit art. 1 din Codul de procedură penală, procesul penal reprezintă activitatea organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești cu participarea părților în proces și a altor persoane, desfășurată în conformitate cu prevederile acestui cod.

Procesul penal are ca scop protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni, **precum și protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată.**

Organele de urmărire penală și instanțele judecătorești în cursul procesului sînt obligate să activeze în așa mod, încât nici o persoană să nu fie neîntemeiat bănuită, învinuită sau condamnată și ca nici o persoană să nu fie supusă în mod arbitrar sau fără necesitate măsurilor procesuale de constrângere.

Nici Codul fiscal și nici Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nu conțin reglementări similare Codului de procedură penală. Prin urmare, argumentele autorului sesizării sînt nefondate.

Potrivit pct. 2 al Recomandării nr. (95)12 privind administrarea justiției penale, adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 11 septembrie 1995, realizarea unei justiții penale mai eficiente și efective poate fi ușurată în mod considerabil, dacă obiectivele diferitelor structuri care sînt implicate în justiția penală fac obiectul unei înțelegeri care se înscrie în contextul mai amplu al justiției penale.

La 4 septembrie 2006 Comisia Uniunii Europene a prezentat propuneri la Regulamentul (EURATOM, CE) al Parlamentului European și al Consiliului de Miniștri al Uniunii Europene privind necesitatea codificării legislației, motivând că "în contextul unei Europe a cetățenilor, urmează să fie acordată o mare importanță simplificării și clarității dreptului comunitar în scopul de a-l face mai lizibil și mai accesibil cetățeanului, oferindu-i astfel posibilități sporite de a face uz de drepturile specifice care îi sînt conferite".

4. Ținând cont de cele menționate supra (pct. 5), constatăm că neincluderea normelor juridice ce urmează a fi aplicate în cadrul procesului penal în codul de procedură penală contravine *principiilor constituționale ale statului de drept, asigurării legalității și protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în sfera justiției penale (art. 1 alin. (3) Constituția Republicii Moldova.)*

5. *Art. 93 alin. (2) C.pr.pen., stabilește că în calitate de probe în procesul penal se admit* elementele de fapt constatate prin intermediul următoarelor mijloace:

1) declarațiile bănuțului, învinutului, inculpatului, ale părții vătămăte, părții civile, părții civilmente responsabile, martorului;

2) raportul de expertiză;

3) corpurile delictel;

4) procesele-verbale privind acțiunile de urmărire penală și ale cercetării judecătorești;

5) documentele (inclusiv cele oficiale);

6) înregistrările audio sau video, fotografiile;

7) constatările tehnico-științifice și medico-legale;

8) actele procedurale în care se consemnează rezultatele măsurilor speciale de investigații și anexele la ele, inclusiv stenograma, fotografiile, înregistrările și altele.

6. Astfel, nu este clar în care categorii de probe consemnate la art. 93 alin. (2) C.pr.pen. (pct. 7), se încadrează inspectarea financiară realizată de către Inspecția financiară a ministerului finanțelor.

Drept sancțiune pentru nerespectarea prevederilor art. 93 C.pr.pen., legiuitorul în art. 94 alin. (1), pct. 8) C.pr.pen., stabilește că în procesul penal nu pot fi admise ca probe și, prin urmare, se exclud din dosar, nu pot fi prezentate în instanța de judecată și nu pot fi puse la baza sentinței sau a altor hotărâri judecătorești datele care au fost obținute: cu încălcări esențiale de către organul de urmărire penală a dispozițiilor prezentului cod.

7. Deci, pe cale de consecință prin admiterea în proces a unor probe ce au fost administrate contrar prevederilor codului de procedură penală, inclusiv prin utilizarea unor norme legale, contrare prevederilor art. 2 C.pr.pen., ar trebui declarate ilegale.

8. Mai mult aplicarea unor norme neprevăzute de codul de procedură penală, recunoașterea informațiilor obținute în urma acestei aplicări, drept probe în cadrul procesului penal, creează o situație de incertitudine în ceea ce privește normele aplicabile și prioritatea aplicării normelor juridice în cadrul unui proces penal, fapt ce contravine prevederilor art. 1 Constituția Republicii Moldova.

9. Situația de lipsă a unei certitudine juridice în ceea ce privește norma aplicabilă descrisă la pct. 10 duce la *încălcarea dreptului la un proces echitabil*, drept consacrat în art. 6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, precum și încălcarea *principiului legalității*, principiu declarat unul de bază al unui stat de drept și consacrat în preambulul Convenției Europene a Drepturilor Omului.

10. Art. 2 alin. (1) al Regulamentului privind organizarea și funcționarea Inspecției financiare din subordinea Ministerului Finanțelor, aprobat prin Hotărârea Guvernului privind organizarea activității de inspectare financiară nr 1026/02.11.2010//*Monitorul Oficial* 221-222/1151, 09.11.2010. (Statutul juridic al Inspecției financiare), *inspecția financiară este autoritate administrativă de*

specialitate din subordinea Ministerului Finanțelor și efectuează inspectări (controale) financiare.

11. Art. 5 al actului normativ menționat supra stabilește la art. 5. (Funcțiile de bază, temeiul desfășurării inspectării (controlului) financiare) *Funcțiile de bază ale Inspecției financiare sânt:*

a) *inspectarea financiară a operațiunilor și a tranzacțiilor* privind respectarea cadrului normativ în domeniul bugetar și economico-financiar;

b) *detectarea prejudiciilor/iregularităților* la entitățile supuse inspectării (controlului) financiare, pe aspectele prevăzute în prezentul Regulament.

12. Trebuie menționat faptul că *numirea unei inspectări financiare nu se regăsesc printre atribuțiile procurorului, prevăzute la art. 52, 53 precum și atribuțiile ofițerului de urmărire penală 57 C.pr.pen.*

13. *Exercitarea de către organul de urmărire a unui drept neprevăzut de codul de procedură penală, în baza unor legi al cărei domeniu de reglementare nu este procesul penal și care pe cale de consecință nu întrunește acel minim necesar de garanții cerute față de o lege procesual penală nu face altceva decât de a confirma afirmațiile anterioare că o astfel de tehnică legislativă contravine normelor constituționale, creând în societate o stare de incertitudine juridică, când legi din dreptul antreprenorial pot fi puse la baza unui proces penal în detrimentul normelor înserate în codul de procedură penală.*

14. Art. 51 alin. (1) C.pr.pen., stabilește că *procurorul este persoana care, în limitele competenței sale, exercită sau, după caz, conduce în numele statului urmărirea penală*, reprezintă învinuirea în instanță, exercită sau, după caz, conduce și alte atribuții prevăzute de prezentul cod. Procurorul care participă la judecarea cauzei penale are funcție de acuzator de stat.

15. Hotărârea Curții Europene pentru Drepturile Omului pronunțată în cauza *Prepelită c/Moldovei cerere nr. 2914/02, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului § 23 a stabilit că dubiile reclamantului privind independența CNEJ nu sunt fără fundament, având în vedere că centrul de experți se supune Ministerului Justiției și că statul este parte în aceste proceduri.*

16. Astfel constăm prin coroborarea prevederilor enunțate, *atât Inspecția financiară cât și procurorul și organul de urmărire penală sunt subordonați statului, și acționează în interesele și numele statului*, deci și scopurile urmărite de aceștia fiind comune, astfel opinăm că *o astfel de dependență este incompatibilă cu principiul unui stat de drept conform art. 1 alin. (2) Constituția Republicii Moldova, și art. 6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, constituind o încălcare evidentă a dreptului la un proces echitabil ca un reprezentant al statului să ordone unui alt reprezentant al statului (care nici nu are careva acte confirmative privind deținerea de careva cunoștințe speciale în domeniu) ca în mod obiectiv și imparțial să stabilească activitatea financiară a unui subiect de drept privat.*

17. Curtea europeană pentru drepturile omului în practica sa a menționat (§ 49 Hotărârea în cauza Natunen vs Finlanda) că **există încălcare a egalității armelor și a principiului contradictorialității unui proces penal, în cazul în care nu a fost asigurate remedii suficiente pentru asigurarea de mijloace adecvate pentru pregătirea apărării chiar dacă această lacună se datorează unui defect al legislației. În același sens invocăm cauzele (Sadak și alții vs Turcia, § 67, Cauza**

Reiner și alții vs România), conform cărora asigurarea de mijloace adecvate pentru apărare, țin, de „diligența” de care statele contractante trebuie să dea dovadă pentru a asigura exercitarea efectivă a drepturilor garantate de art. 6.

18. Un aspect fundamental al dreptului la un proces echitabil în procedurile penale, îl reprezintă elementul **contradictoriu** trebuind să existe **egalitatea armelor între acuzare și apărare**. **Dreptul la un proces în contradictoriu într-un caz penal, include și urmărirea penală în cadrul căreia trebuie să se acorde posibilitatea de a avea cunoștințe și observații cu privire la elementele de probă prezentate de către cealaltă parte.** În plus, articolul 6 § 1 prevede că organele procuraturii trebuie să prezinte apărării **toate probele materiale aflate în posesia lor, atât pentru, cât și împotriva acuzatului** (a se vedea, *mutatis mutandis*, Rowe și Davis, § 60) (Natunen vs Finlanda, §39).

19. La caz reieșind din cele menționate supra constatăm că, colectarea probelor în cadrul procesului penal eludând normele procesual penale, și anume prin **lipsa de obligativitate a organului de urmărire penală de a aduce la cunoștință ordonanța de dispune a efectuării inspectării financiare persoanelor interesate, imposibilitatea recuzării persoanelor ce urmează să realizeze inspectarea financiară, imposibilitatea formulării unor întrebări proprii de persoanele interesate etc., constituie o încălcare a dreptului la un proces echitabil și anume a egalității armelor în procesul penal și a contradictorialității acestuia, precum și lipsa unor remedii efective pentru apărare.**

20. Un alt argument în susținerea neconstituționalității normelor invocate îl constituie, **lipsa de claritate în privința calității procesual penal a persoanelor ce realizează inspectarea financiară,** de altfel **Titlul 3 al Codului de procedură penală stabilește** expres și limitativ părțile și alte persoane participante la procesul penal, în aceste categorii nefiind specificați funcționarii publici din cadrul Inspecției Financiare din subordinea Ministerului Finanțelor. Acest aspect considerăm că contravine drepturilor omului și principiilor ce stau la baza statului de drept enunțate anterior, conform art. 1 Constituția Republicii Moldova.

21. Ținând cont de prevederile art. 4 alin. (2) Constituția Republicii Moldova, concluzionăm că normele invocate drept neconstituționale, contravin și art. 6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, aducând atingere drepturilor și libertăților omului consacrate pe plan internațional, valori protejate prin intermediul art. 4 alin. (2) Constituția Republicii Moldova.

În urma celor menționate precum și ținând cont de prevederile art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, respectuos,

solicit:

1. A admite prezenta sesizare spre examinare în fond.
2. *Verificarea constituționalității următoarele sintagme*
 - a) *din art. 12 pct. (5) din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi nr. 845-XII din 03.01.1992 (publicată în Monitorul Parlamentului Republicii Moldova nr. 2/33 din 1994) „la solicitarea organelor de drept, în baza*

ordonanțelor emise în cadrul desfășurării urmăririi penale, Inspekția financiară efectuează controlul economico-financiar la persoanele juridice de drept public, la persoanele juridice de drept privat și la persoanele fizice care practică activitate de întreprinzător, pe tematica prevăzută în ordonanțele organelor de drept”,

b) din art. 22 alin. (2¹) al Legii cu privire la comerțul interior nr. 231 din 23.09.2010 (publicată în Monitorul Oficial nr. 206-209/681 din 22.10.2010) „la solicitarea organelor de drept, în baza ordonanțelor emise în cadrul desfășurării urmăririi penale, Inspekția financiară efectuează controlul economico-financiar la persoanele juridice de drept public, la persoanele juridice de drept privat și la persoanele fizice care practică activitate de întreprinzător, pe tematica prevăzută în ordonanțele organelor de drept”,

c) din art. 5, alin. (3), lit. c) al Regulamentului privind organizarea și funcționarea Inspekției financiare din subordinea Ministerului Finanțelor, aprobat prin Hotărârea Guvernului privind organizarea activității de inspekție financiară nr. 1026 din 02.11.2010 (publicată în Monitorul Oficial nr. 221-222/1151 din 09.11.2010) „la solicitarea organelor de drept, în baza ordonanțelor emise în cadrul desfășurării urmăririi penale, la persoanele juridice de drept public, la persoanele juridice de drept privat și la persoanele fizice care practică activitate de întreprinzător și asociațiile obștești, pe tematica prevăzută în ordonanțele organelor de drept”.

V. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Declar că, nu există nici o hotărâre a Înaltei Curți pe marginea legii contestate.

Data:

16 martie 2016

Locul:

mun. Chișinău

Cu respect

Adrian LEBEDINSCHI